

שיף הזנפרץ ושות' רואי חשבון

הידיעון השנתי RSM Israel 2024

תוכן עניינים

מחלקת מיסים

תיקוני החקיקה

- הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית - חברות ארנק ומס יסף
- חוק ההתייעלות הכלכלית - שינוי מבנה, פעילות השקעה ועוד
- העלאת שיעור המע"מ
- תיקון מס' 272 לפקודת מס הכנסה
- מודל חשבונות ישראל
- רפורמת "בעל עסק זעיר"
- חוק האג"לים - הוראת שעה

עדכוני פסיקה ומאמרים

- התרת הוצאות פרסום וקידום מכירות
- מיסוי הכנסות נדל"ן
- העברת פעילות לחברה עם הפסדים כעסקה מלאכותית
- מס יציאה לעוזבים לחו"ל

מחלקת ייעוץ, בקרה וניהול סיכונים

ESG וביקורת פנים

מחלקת ייעוץ מערכות מידע, סייבר ורגולציה

הגנת סייבר - לא רק באמצעים טכנולוגיים

המחלקה הכלכלית

מרואה חשבון מבקר לרואה חשבון חוקר

RSM Capital (Isr)

האם השקעה בקרנות חוב לא סחירות מהווה חלופה ראויה לשוק המניות הסחיר

לקוחות וידידים יקרים,

בסיומה של שנה מאתגרת אנו מתכבדים להציג בפניכם את הידיעון השנתי המקצועי של RSM Israel לסיכום שנת 2024 והשינויים הצפויים בשנת 2025.

הפרק הראשון של הידיעון כולל סקירה של עדכוני חקיקה ופסיקה שפורסמו בתחום המיסים במהלך השנה השוטפת, ואשר עשויים להיות רלוונטיים עבורכם, לרבות הסברים באשר למשמעויות הנגזרות מהם.

חוקי המס בישראל עומדים בפני שינויים מהותיים ביחס למכלול נושאים, ובכלל כך בנושא מיסוי רווחים אשר נצברו בחברות ומיסוי חברות ארנק, בהתאם להצעת חוק ההסדרים כפי שפורסמה לאחרונה.

לשינויים האמורים צפויה להיות השפעה על כדאיות ההשקעה באמצעות חברות ועל שיעורי המס החלים על הכנסות פאסיביות.

בהמשך הידיעון כללנו פירוט של סוגיות בתחום ביקורת הפנים, בתחום מערכות מידע, סייבר ורגולציה, בתחום הכלכלי ובנושא ניהול העושר הפיננסי.

אנו מקווים שידיעון זה ישמש אתכם כחלק מתהליך ההיערכות לשנת 2025, וכמובן שנעמוד לרשותכם לכל שאלה שתתעורר ולכל הבהרה שתידרש.

פרסום זה נועד למסירת מידע כללי בלבד ואין לדאות בו משום ייעוץ או חוות דעת כלשהי. במקרה של סתירה בין האמור בפרסום זה לבין האמור בהוראות החוק ו/או חקיקת משנה, בפרסומי רשות ניירות ערך, בתקינה חשבונאית וכיו"ב נוסח האחרונים גובר.

תיקוני החקיקה

הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית - חברות ארנק ומס יסף

במבזקנו מיום 9.9.24, הבאנו לידיעתכם את עיקרי דו"ח הצוות לבחינת רווחים לא מחולקים, בראשות מנכ"ל משרד האוצר, אשר התמקד בחברות ארנק - חברות בהן בעלי מניות מעטים, לרוב בעל מניות יחיד, משמשות את בעל המניות ככלי תאגידי לצבירת כספים תוך תשלום המס המופחת החל על חברות, בלא שההתאגדות מביאה לתועלת משקית מהותית.

הצוות התמקד בשני סוגי חברות ארנק:

- חברות אשר עיקר הרווחים שלהן נובעים מפעילות בעל המניות בעסק (להלן: "חברות ארנק פעילות").
- חברות אשר צברו רווחים לאורך השנים ואותם רווחים משמשים להשקעות בחברות, חלף חלוקתם כדיבידנדים לבעלי המניות.

בעקבות המלצות הצוות ולאחר פרסום שני תזכירי חוק (כפי שפורסמו במבזקנו מיום 15.10.24), פורסמו הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2025) (מיסוי רווחים לא מחולקים), התשפ"ה- 2024 והצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2025) (הקפאת עדכוני מס ומס יסף), התשפ"ה-2024, ולהלן עיקרי התיקונים המוצעים במסגרתן:

תיקון סעיף 62א לפקודת מס הכנסה - חברות עתירות יגיעה אישית

סעיף 62א לפקודה אשר חוקק בשנת 2017, נועד להקשות על התופעה של מתן שירותים, לרבות שירותי נושא משרה, באמצעות חברות מעטים כאשר העבודה בפועל נעשית על ידי בעלי המניות של אותן חברות מעטים. לפי סעיף 62א לפקודה, במקרים אלה יש להתעלם מקיומה של החברה לעניין זה, ולחייב את בעל המניות, נותן השירות, באופן ישיר במס על כלל ההכנסות הנובעות לחברת המעטים מיגיעתו האישית.

במסגרת הצעת החוק מוצע להרחיב את סעיף 62א לפקודה, ובכלל כך מוצעים התיקונים הבאים:

- נושאי משרה - שינוי סף היציאה מתחולת סעיף 62א(א)(1), כך שכאשר מדובר בנושא משרה אשר מחזיק 25% ומעלה בחברה לה נותנת חברת המעטים את שירותי נושא המשרה (לרבות שירותי ניהול), לא יחול הסעיף. וזאת, במקום החזקה מעל 10%, נקבוע היום בסעיף.
- פעולות אשר דומות במהותן לפעולות הנעשות בידי עובד בעבור מעסיקו, בהתאם להוראות סעיף 62א(א)(2) לפקודה, יש לייחס לבעל המניות את הכנסת חברת המעטים הנובעת מפעילותו עבור אחר, כאשר מדובר בסוג פעולות הנעשות בידי עובד בעבור מעסיקו. חריג לכך, הוא כאשר מדובר בפעילות שעושה יחיד עבור "אדם אחר" שהיחיד הוא בעל מניות מהותי או שותף בו. במסגרת הצעת החוק מוצע לבטל לחלוטין החרגה זו.
- בהתאם לחקיקה עד היום, תקופת הבחינה לסיווג חברת ארנק נקבעת על פי חזקה חלוטה, לפיה יראו את פעולות היחיד כפעולות הנעשות בידי עובד בעבור מעסיקו, אם מקורם של 70% או יותר מסך כל הכנסתה של חברת המעטים בשנת המס, הוא בשירות שניתן על ידי היחיד לאדם אחד במשך 30 חודשים לפחות, מתוך תקופה של ארבע שנים. במסגרת הצעת החוק מוצע לקבוע שתקופת הבחינה לעניין זה תהיה במשך 22 חודשים לפחות, מתוך תקופה של שלוש שנים.

מוצע לקבוע, כי הסעיף לא יחול במקרים הבאים:

- לגבי חברות אשר להן הפסדים מועברים בסכום העולה על 10% מסכום הרווחים הנצברים;
- לגבי חברות אשר חילקו מעל 50% מסכום הרווחים העודפים בתום שנת המס הקודמת;
- לגבי חברות אשר חילקו דיבידנדים בשיעור של לפחות 6% מסכום הרווחים הנצברים של החברה לתום שנת המס הקודמת;

כמו כן, מוצעות הוראות מעבר והוראות נוספות בהתייחס לקבלת זיכוי בגין המס על הדיבידנד במועד חלוקת הדיבידנד בפועל, החלת הוראות הפקודה, בשינויים המחויבים, על תשלום המס וגבייתו ועוד.

תיקון חוק הביטוח הלאומי

התיקון המוצע כולל תיקון של חוק הביטוח הלאומי, תוך הכללת סעיף הקובע, כי דמי ביטוח לאומי יושתו על הכנסות לפי סעיף 62א לפקודה, קרי על הכנסות המיוחסות לבעל המניות המהותי.

הטלת מס יסף נוסף

במסגרת הצעת החוק מוצע להוסיף מס יסף בשיעור של 2% על הכנסה חייבת ממקורות הוניים העולה על סף המס הנוסף (אשר נכון לשנת 2024 עומד על סך של 721,560 ש"ח), כאשר הכנסה ממקורות הוניים תכלול כל הכנסה חייבת, למעט הכנסה עסקית, הכנסה ממשכורת, הכנסה מיגיעה אישית (שאינה הכנסה עסקית או הכנסה ממשכורת) ושבח פטור.

יצוין, כי בעוד שכיום לא משולם מס יסף על מכירת דירת מגורים כאשר התמורה נמוכה מסכום של 5,382,285 ש"ח או כאשר המכירה פטורה ממס שבח, בהתאם להצעת החוק מוצע לבטל את ההחרגה הנגזרת מהתמורה כך שרוק מכירת דירת מגורים אשר פטורה ממשבח - תהא פטורה ממס יסף.

נזכיר, כי נכון למועד כתיבת שורות אלה (ולאחר שנערכו שינויים רבים מאז פורסמו הצעות החוק המקוריות), עיקרי התיקונים המפורטים לעיל הינם עדיין בגדר הצעות חוק אשר טרם הפכו לחקיקה מחייבת, ואנו כמובן נמשיך ונעדכן עם התקדמותו של הליך החקיקה ותוצאותיו.

- הוספת חלופה נוספת לסעיף 62א לפקודה, הקובעת כי בעל המניות המהותי הפעיל בחברת המעטים יחויב במס שולי על חלקו בהכנסתה החייבת הנובעת מפעילות עתירת יגיעה אישית, כאשר שיעור הרווחיות של החברה בשנת המס עלה על 25%.
- במסגרת הצעת החוק נקבעו תנאים וסייגים להחלת הסעיף:
- הסעיף לא יחול על יחיד אם כל מעורבותו בחברה היא רק כמשקיע אשר אינו קשור לניהול החברה או לפעילותה כלל, אלא אם הוא מחזיק בחברה ב-30% או יותר מאמצעי השליטה.
- הסעיף נועד לחול על חברות אשר הכנסתן מפעילות עתירת יגיעה אישית נמוכה מ-30 מיליון ש"ח בשנת המס.
- הכנסה מפעילות עתירת יגיעה אישית תכלול סוגי הכנסות שניתן לסווג כהכנסה מעסק או משלח יד.
- ייקבע מנגנון לייחוס הוצאות חברת המעטים להכנסה שתייחס לבעלי המניות בדומה למנגנון הקיים בסעיף 18ג לפקודה.
- הסעיף לא יחול על חברות שיתרת הרווחים הצבורים בהן לא עלה על 750,000 ש"ח.
- הסעיף יחול גם לגבי חברות מעטים אשר מיוחסות להן הכנסות משותפות.

תיקון סעיף 77 לפקודת מס הכנסה

סעיף 77 לפקודה מאפשר לרשות המיסים לחייב חברות לחלק דיבידנדים בהתקיים מספר תנאים. מוצע לתקן את הסעיף ולקבוע, כי הסעיף לא יחול לגבי חברות שרווחיהן הצבורים לא מגיעים ל-10 מיליון ש"ח (לעומת 5 מיליון ש"ח בנוסח הנוכחי), ובלבד שלאחר החלוקה, רווחיהן הנצברים לתום אותה שנה או לתום שנת המס שקדמה, לא יפחתו מ-6 מיליון ש"ח (במקום 3 מיליון ש"ח בנוסח הנוכחי).

חקיקת סעיפים 81א-181 לפקודה

כצעד משלים, מוצע לחוקק סעיפים חדשים, אשר יקבעו כי חברת מעטים תשלם מס נוסף בשיעור של 2%, מעבר למיסוי השוטף, על כל רווחיה העודפים, המוגדרים כרווחיה הצבורים מיום התאגדותה, בניכוי כרית ביטחון, ובכפוף לכך שמדובר ברווחים שניתן לחלקם לפי חוק החברות.

עוד נקבעו סוגי רווחים שלא יכללו במסגרת הרווחים העודפים, תוך שמוצעות שתי חלופות:

- סכום כולל של רווחים נצברים ממקורות שונים (כמפורט בסעיף המוצע) בהפחתת עלות נכסים מיוחדים (כהגדרתם בסעיף המוצע); לחילופין -
- סכום כולל של רווחים נצברים ממקורות שונים (כמפורט בסעיף המוצע) שהופקו בשבע שנות המס שקדמו לשנת המס הנבחנת.
- בנוסף, נקבע מנגנון של כרית ביטחון, כך שסכום הרווחים העודפים עליהם יוטל המס יהיה סכום הרווחים הנצברים החייבים של החברה, בניכוי הסכום הגבוה מבין אלה:
- 750,000 ש"ח (אם יש קבוצה - הסכום יחולק במספר חברות הקבוצה).
- הגבוה מבין ההוצאות העסקיות המותרות בניכוי של החברה בשנת המס לבין סכום ממוצע של הוצאות בשנת המס ובשנתיים שקדמו לה (לשר האוצר תהיה סמכות לקבוע סוגי הוצאות שלא יכללו בחישוב האמור).
- עלות נכסי החברה בהפחתת עלות נכסים מיוחדים, הון עצמי ויתרת הלוואה מצד קשור ובתוספת עלות חבר בני אדם מוחזק (חבר בני אדם שחברת המעטים מחזיקה בו במישרין או בעקיפין בשיעור של 10%), והכל בתום שנת המס.

מיסוי פעילות השקעה בישראל

הצעת החוק כוללת תיקונים בנושא מיסוי פעילות השקעה בישראל, אשר צפויים להקנות למשקיעים וודאות, וכן לעודד השקעות בישראל, בפרט השקעות של תושבי חוץ הנעשות על ידי קרנות השקעה הפועלות בישראל.

במצב הדברים הקיים היום, תושבי חוץ יכולים לקבל פטור ממס בגין השקעותיהם בחברות ישראליות ככל שהכנסות אלו מופקות באמצעות קרן השקעות, אשר תנאיה ותנאי השקעותיה תואמים את מדיניות רשות המיסים (בהתאם להוראות הפקודה ולחוזרי מס הכנסה הדנים בכך).

המצב הנוכחי, לפיו נדרש אישורה של רשות המיסים, ומדיניות רשות המיסים הבאה לידי ביטוי במסגרת הנחיות מנהליות ולא בחקיקה, יוצר חוסר וודאות למשקיעים ולקרנות ההשקעה.

לאור זאת, מוצעים תיקונים שמטרתם, כאמור, להקנות וודאות למשקיעים ולעודד השקעות בישראל, ובכלל כך:

- מוצע לקבוע, כי חלקו של שותף בהכנסת השותפות תסווג במצבים מסוימים כהכנסה ממקור פסיבי או כרווח הון, וזאת בדומה למצב בו השותף היה מפיק את ההכנסה שלא במסגרת השותפות, וזאת גם אם הכנסות השותפות היו מסווגות כהכנסות עסקיות. מוצע, כי שינוי זה יחול על שותף בשותפות, בין אם מדובר בתושב חוץ ובין אם בתושב ישראל, ובין אם מדובר בשותפות מוגבלת ובין אם בשותפות שאינה מוגבלת.
- מוצע ליתן פטור או הקלה במס למשקיע תושב חוץ בגין הכנסותיו הנובעות מהשקעה בקרנות ההשקעה, וכן ליתן פטור בגין רווח הון אף אם רווח ההון נבע ממפעל קבע בישראל.
- מוצע לקבוע, כי שיעור המס שיחול על דמי הצלחה בידי שותף מנהל תושב ישראל מתוך רווחי הקרן יהיה 32%, זאת לעומת עמדת רשות המיסים כיום, לפיה מדובר בהכנסה מעסק.
- לעניין מע"מ, מוצע לקבוע, כי על דמי הניהול המתקבלים ביחס להשקעותיהם של תושבי חוץ בקרנות ההשקעה, יחול מע"מ בשיעור אפס, וזאת ביחס לדמי הניהול המיוחסים לחלקם בשותפות. לגבי דמי הצלחה שמפיק השותף המנהל, מוצעת הטבה לפיה בנסיבות מסוימות יחול פטור ממע"מ.

צמצום ההון השחור

הצעת החוק כוללת מספר תיקונים שמטרתם צמצום ההון השחור ואובדן המס, וכן הגברת חובות דיווח לצורך גביית מס, ובכלל כך:

- מוצע להוסיף לסעיף 32 לפקודת מס הכנסה, העוסק בניכויים שאין להחרימם, הוצאות נוספות שלא תהינה מותרות בניכוי, כגון תשלומים שיש יסוד סביר להניח שנתנתם מהווה הפרה לפי החוק לצמצום השימוש במזומן; תשלומים ששולמו במזומן מעל לסכום של 200,000 ₪ בשנה (כמוצע במסגרת תיקון סעיף 130א(א) לפקודה הכלול בהצעת חוק זו); הוצאה בשל עסקה שסכומה גבוה מהסכום המחייב מספר הקצאה, ללא חשבונית מס אשר הוקצה לה מספר הקצאה.
- סעיף 32א לפקודת מס הכנסה, קובע כי תשלומים ששילם נישום ואשר היה אמור לנכות מהם מס במקור ולא ניכה, לא יותרו בניכוי אלא אם הגיש דיווח מפורט אודות מקבלי התשלומים, הסכומים ששולמו ונתונים נוספים. במסגרת ההצעה, מוצע להוסיף תנאי להתרת ההוצאה, לפיו נוסף על הדיווח האמור נדרש להעביר את המס שאמור היה לנכותו במקור, לפקיד השומה.
- מוצע להחיל חובת דיווח על זירות מקוונות (פלטפורמות דיגיטליות המתווכות בין צדדים לביצוע עסקאות להשכרת מקרקעין), ובמקביל לכך להקנות למנהל רשות המיסים סמכות להטיל עיצום כספים על מפעיל זירה מקוונת שהפר את חובות הדיווח החלות עליו.

ביטול איחוד עוסקים

- מוצע לבטל את ההסדר הקבוע בחוק מע"מ לעניין איחוד עוסקים, בין היתר מהטעם שאופן הדיווח של איחוד עוסקים מסכל הלכה למעשה את יכולתה של רשות המיסים לבצע בקרה אפקטיבית של דוחות אלה ולגבות מס אמת.

הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית - שינוי מבנה, פעילות השקעה ועוד

בהמשך לתזכיר החוק לתיקון פקודת מס הכנסה הכולל תיקונים הצפויים להיכלל במסגרת התוכנית הכלכלית לשנת 2025, אשר מטרתם הינה הגדלת היתרון התחרותי של ישראל בהשקעות, צמיחת חברות והתרחבות חברות בינלאומיות (בענף ההייטק בפרט), וזאת על ידי מתן וודאות והסרת חסמים במיסוי (כפי שפורסם במבזקנו מיום 10.11.24), פורסמה ביום 11.2.24 הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2025, התשפ"ה-2024 ("הצעת החוק").

התיקונים המוצעים במסגרת הצעת החוק הינם בתחום הסדרי המיסוי החלים בשינוי מבנה ובנושא מיסוי פעילות השקעה בישראל, כפי שיפורט להלן:

הסדרי המיסוי החלים בשינוי מבנה

הצעת החוק כוללת שינויים בפקודת מס הכנסה בנוגע לביצוע שינוי מבנה בפטור ממס, וזאת במטרה להסיר חסמים בכל הנוגע לשינוי מבנה מסוימים, שהינם כלי חשוב במגזר העסקי, והרחבת הפעילויות שעשויות להגיע לכדי שינוי מבנה שאינם חייבים במס.

השינויים המוצעים כוללים, בין היתר:

- קביעה, כי במיזוג על דרך של החלפת מניות (בעלי מניות בחברה נעברת אשר מעבירים לחברה קולטת את מניותיהם בחברה הנעברת בתמורה למניות החברה הקולטת), יועברו לפחות 70% מן הזכויות בחברה הנעברת לחברה הקולטת, וזאת במקום לפחות 80% נקבע היום.
- מוצע להקל בתנאי יחסי גודל שהינו תנאי בסיסי לעמידה בתנאי מיזוג פטור ממס, כך שבמקום ששווי השוק של כל אחת מהחברות המשתתפות במיזוג לא יעלה על פי תשע (9) משווי השוק של חברה אחרת המשתתפת במיזוג, ייקבע כי שווי השוק של כל אחת מהחברות המשתתפות במיזוג לא יעלה על פי תשע עשרה (19) משווי השוק של חברה אחרת המשתתפת במיזוג, כך שסך הזכויות של כלל בעלי הזכויות בחברות המשתתפות במיזוג יהיה, במועד המיזוג, לפחות 5% משווי השוק של הזכויות בחברה הקולטת, באותו מועד (במקום 10% כיום). עם זאת, על מנת לוודא, כי לא מתקיים ניצול לדעה של הקלה זו וכדי להבטיח שקיים היגיון עסקי וכלכלי במיזוג, וכי הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותה אינן ממטרות העסקה, יידרש אישור מנהל רשות המיסים למיזוג על פי תנאי סעיף 103 לפקודה.
- מוצע לבטל את המגבלה הקיימת במיזוג, פיצול או העברת נכסים, לפיה נדרשת אחזקה מינימלית של 25% מהזכויות בחברה הקולטת על ידי בעלי הזכויות המעבירים, וזאת למשך התקופה הנדרשת שלאחר שינוי המבנה (לרוב מדובר בשנתיים).
- כיום בהעברת מקרקעין כחלק משינוי מבנה קיימת דרישה להשלמת בנייה תוך 5 שנים ממועד שינוי המבנה, ובאם לא הושלמה הבניה שינוי המבנה מתבטל למפרע, לרבות הפטור שניתן במסגרתו, והחברה ובעלי מניותיה מתחייבים במס על מכירת הנכסים. במסגרת הצעת החוק מוצע לבטל תנאי זה, כך שתבטל הדרישה להשלמת הבנייה תוך 5 שנים על מקרקעין המועברים במסגרת שינוי מבנה.

מועד החיוב במס בעסקאות של השכרת נכסים

- בעסקאות של השכרת נכסים חל החיוב במע"מ לפי בסיס מזומן, כלומר עם קבלת התשלום ועל הסכום שהתקבל.

מועד החיוב במס בעסקאות של מתן אשראי

- בעסקאות של מתן אשראי מועד החיוב במע"מ חל בעת תשלום הריבית ו/או הפרשי ההצמדה (בסיס מזומן).
- על עסקה של מתן אשראי שמחירה מושפע מיחסים מיוחדים בין הצדדים או שלא נקבע לה מחיר, או שתמורתה כולה או חלקה אינה בכסף, מועד החיוב יהיה על בסיס מצטבר.

מועד החיוב במס ביבוא טובין

- ביבוא טובין המועד הקובע הוא יום שחרור הסחורה מהמכס.

הוצאת הודעת זיכוי

- הודעת זיכוי הבאה לתקן או לבטל עסקה (כולה או מקצתה), אשר חיוב המע"מ שהוטל על העסקה בעבר היה 17% - תונפק אף היא בשיעור 17%, גם אם הודעת הזיכוי הוצאה לאחר היום הקובע.

השלמת סכום המע"מ

- כאשר שיעור המע"מ הועלה לאחר שהוסכם על העסקה, רשאי העוסק לדרוש מהקונה שישלם לו את השלמת סכום המע"מ, אלא אם כן נקבע אחרת בהסכם בין הצדדים או בכל דין הדן בפיקוח על המחירים.

הצגת מחירים

- באם מחיר המוצר מוצג (לאחר היום הקובע) כמחיר כולל מע"מ ללא ציון שיעור המע"מ - ההנחה היא שהמחיר כולל מע"מ בשיעור החדש.

לנוחותכם מצורף קישור להודאת פרשנות מס' 1/2025 - העלאת שיעור המע"מ - 17% ל- 18%

pdf.051224-2-info-represent_vat/he/051224-2-info-represent/dynamiccollectorresultitem/BlobFolder/il.gov.www/:https

העלאת שיעור המע"מ

כפי שפורסם בעבר, בשנת 2025 עולה שיעור המע"מ החל על עסקאות בישראל ועל יבוא טובין ל- 18% (במקום 17%), וזאת על כל עסקה אשר מועד החיוב במס חל מיום 1.1.2025 ואילך.

כתוצאה משינוי זה, מתעוררות שאלות רבות בנוגע לעסקאות שונות אשר בוצעו בשנת 2024 וטרם חל מועד החיוב במס בגין. לפיכך, רשות המיסים פירסמה את "הוראת פרשנות מס' 1/2025 – העלאת שיעור המע"מ מ-17% ל-18%", אשר מבהירה ומספקת מענה לחלקן של השאלות, ולהלן עיקריו:

מועד החיוב במס בעסקאות של מכר טובין

- במסירת הטובין לקונה (בסיס מצטבר) ובמקרה של מסירה בחלקים, יחול החיוב במסירה של כל חלק וחלק.
- למרות האמור לעיל, מועד החיוב יחול עם קבלת התמורה על הסכום שהתקבל (בסיס מזומן) כאשר:
 - מחזור עסקאותיו של העוסק אינו עולה על 2,000,000 ש"ח כולל המע"מ בשנה.
 - כאשר העוסק הינו יצרן אשר מחזור עסקאותיו השנתי עולה על 2,150,000 ש"ח כולל מע"מ אך אינו עולה על 3,800,000 ש"ח, או שמחזור עסקו פחות מ-2,150,000 ש"ח, אך בעסקו יותר מ-6 מועסקים ולא יותר מ-17 מועסקים.

מועד החיוב במס בעסקאות במקרקעין

- יהיה המוקדם מבין:
 - העמדת המקרקעין לרשות הקונה או שימוש;
 - מועד רישום שמו של הרוכש בטאבו;
 - מועד תשלום התמורה;
- כלומר, כאשר הנכס טרם נמסר לקונה וטרם נרשם בטאבו – יחול מע"מ על כל תשלום ותשלום בנפרד, בהתאם לשיעור שחל במועד התשלום.

מועד החיוב במס בעסקאות של מתן שירותים

- ככלל, על עסקאות של מתן שירותים, חל החיוב במע"מ עם קבלת התמורה ועל הסכום שהתקבל.
- יחד עם זאת, במתן שירותים שיפורטו להלן יחול מועד החיוב עם מתן השרות (בסיס מצטבר):
- מחיר העסקה מושפע מיחסים מיוחדים בין הצדדים;
- לא נקבע מחיר בין הצדדים;
- התמורה, כולה או מקצתה, אינה בכסף;
- השרות ניתן ע"י עוסק שמחזור עסקאותיו עולה על 15 מיליון ש"ח בשנה וחלה עליו החובה לנהל פנקסי חשבונות לפי תוספת י"א להוראות ניהול ספרים והשרות הוא מסוג השירותים המפורטים להלן:
- בשירות שניתן חלקים חלקים – יחול החיוב במע"מ על כל חלק שניתן, בהתאם לשיעורו בעת מתן כל חלק, מהשירות בהתאם;
- בשירות מתמשך שלא ניתן להפריד בין חלקיו – מועד החיוב במע"מ יחול לגבי כל סכום, ששולם על חשבון התמורה, בעת תשלומו או עם גמר מתן השירות, לפי המוקדם;

תחולה - התיקון האמור יחול על דוח שיש להגישו לשנת המס 2025 ואילך. יצוין, כי נאמן בנאמנות שאינה חייבת בדיווח לפי סעיף 131 לפקודה, אשר הוקמה לפני מועד פרסום התיקון (7.4.2024), יגיש הודעה בהתאם לתיקון תוך 120 ימים מיום 1.1.2026.

■ חובת הגשת דוח על ידי חבר בני אדם שהשליטה על עסקיו וניהולם מופעלים על ידי עולה חדש או תושב חוזר ותיק - במסגרת התיקון נקבע, כי פקיד השומה רשאי, בהודעה בכתב, לדרוש מחבר בני אדם שהשליטה על עסקיו וניהולם מופעלים בידי עולה חדש או תושב חוזר ותיק, להגיש דוח, ולשם כך יידרש חבר בני האדם לקיים תיעוד חשבונאי בהתאם לעקרונות חשבונאיים מקובלים בישראל ולשמור תיעוד זה בהתאם לדין. יובהר, כי אין בתיקון האמור כדי לחייב חבר בני אדם כאמור בתשלום מס על הכנסותיו מחוץ לישראל או בהגשת דיווח שנתי בכל שנה, אלא רק למסור לפקיד השומה דוח כאמור, אם וככל שיידרש על ידי פקיד השומה. תחולה - התיקון האמור יחול על דוח שיש להגישו לשנת המס 2025 ואילך.

■ מתן סמכות לרשות המסים לקבל פרטי מידע וזיהוי ממוסדות פיננסיים - במסגרת התיקון נקבע, כי למנהל רשות המסים יש סמכות לקבל מידע הנאסף על ידי מוסדות פיננסיים מכוח חובותיהם לפי חוק איסור הלבנת הון, וזאת לצורך חילופי מידע במסגרת אמנות המס עליהן חתומה ישראל. הסמכות לקבלת המידע ניתנת רק לצורך יישום הוראות אמנות המס ומתן מענה לבקשות לחילופי מידע המתקבלות ממדינה גומלת, ולא לצרכים אחרים של רשות המסים. תחולה - התיקון האמור יחול החל מיום 1.10.2024. יצוין, כי קיימת חשיבות רבה להיערך להשלכות התיקון האמור מבעוד מועד ולקבל ייעוץ מתאים על מנת לעמוד בדרישות ובחובות כפי שנקבעו בתיקון.

מודל חשבונות ישראל

במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023-2024), התשפ"ג-ג, הוחלט על יישום "מודל חשבונות ישראל", לפיו נדרש עוסק לקבל מרשות המסים מספר הקצאה לחשבונות מס כתנאי לניכוי מס התשומות הגלום באותה חשבונות.

ביום 5.5.2024 (לאחר מספר ארכות שניתנו על ידי רשות המסים בעקבות מלחמת "חרבות ברזל"), נכנס מודל חשבונות ישראל לתוקפו, כך שהחל ממועד זה עוסקים המקבלים חשבונות מס בסכום העולה על 25,000 ש"ח (התקרה לשנת 2024) יוכלו לנכות את מס התשומות רק בתנאי שהחשבונות תכלול מספר הקצאה.

לנוחותכם, ניתן למצוא בקישור המצ"ב מספר הבהרות בנושא מודל חשבונות ישראל אשר פורסמו באתר רשות המסים, ובכלל כך הוראת ביצוע מע"מ 1/2023, שאלות ותשובות בנושא ועוד <https://www.rsm.global/israel/he/insights/mwdl-hsbwnywt-ysrl-yykns-ltwqpw-myyd-lhr-hg-hpsh> משרדנו עומד לרשותכם לכל שאלה ו/או הבהרה שיידרשו בנושא זה.

תיקון מס' 272 לפקודת מס הכנסה - הגברת השקיפות בדיני המס, ביטול פטור מחובת דיווח לעולים חדשים ותושבים חוזרים ותיקים

בוועדת הכספים של הכנסת אושר החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 272), התשפ"ד-2024 בנוגע להגברת השקיפות בדיני המס ועמידה בדרישות בינלאומיות בעניין חילופי מידע (להלן: "התיקון"), הכולל שינוי מהותי בהקלות הניתנות לתושבי ישראל לראשונה ("עולים חדשים") ולתושבים חוזרים ותיקים, תוך שהוא משמר את הפטור המהותי (קרי, את הפטור ממס), אך מבטל את הפטור מדיווח, כפי שיפורט להלן.

יצוין, מטרת התיקון הינה יישום הסטנדרט הבינלאומי שנקבע על ידי הפורום העולמי לשקיפות וחילופי מידע למטרות מס (ה - Global Forum הפועל תחת ארגון ה-OECD), והגברת השקיפות במערכת המס, באמצעות הוספת חובות דיווח לרשות המסים.

בדברי ההסבר להצעת החוק צוין מפורשות, כי אין בתיקון כדי לבטל או לצמצם את הפטור ממס אשר ימשיך להינתן על פי הוראות הפקודה, אלא רק לשנות את חובות הדיווח לשם הגברת השקיפות.

התיקון בעיקרו קובע, כי סעיפים 134 ו-135(ב) לפקודה יבוטלו, משמע ביטול הפטורים שניתנו ליחיד שהיה עולה חדש או לתושב חוזר ותיק, מחובת הגשת דוח שנתי והצהרת הון, לגבי כל הכנסותיו שהופקו או שנצמחו מחוץ לישראל או שמקורן בנכסים מחוץ לישראל, ולגבי נכסים והתחייבויות מחוץ לישראל, במשך עשר שנים מהמועד שהיה לתושב ישראל.

להלן פרוט של עיקרי התיקון:

■ ביטול הפטור מדיווח הניתן לעולה חדש ולתושב חוזר ותיק - במסגרת התיקון נקבע, כי הפטור מחובת דיווח בגין הכנסות שהופקו מחוץ לישראל אשר ניתן לעולה חדש ולתושב חוזר ותיק למשך 10 שנים מהמועד שבו היו לתושבי ישראל, יבוטל. יצוין כי בהתאם למנגנון שנת ההסתגלות הקיים בפקודה, יחיד כאמור הבוחר בשנת הסתגלות, יהיה רשאי שלא לדווח על הכנסותיו עד לתום תקופה של כשנתיים ממועד הגעתו לישראל, ובפועל יידרש לדווח רק ביחס לשנת המס השנייה ואילך. תחולה - התיקון יחול על עולה חדש ותושב חוזר ותיק שהיו לתושבי ישראל החל מיום 1.1.2026 ואילך.

■ חובת הגשת דיווח על ידי נאמן ישראלי בדבר קיומה של נאמנות ובעלי השליטה - במסגרת התיקון נקבע, כי נאמן כהגדרתו בפרק הנאמנויות בפקודת מס הכנסה, לדבות כל אדם שהחזיק בנכס הרשום על שמו לטובת אדם אחר, יחויב להגיש לפקיד השומה הודעה על יצירת נאמנות במסגרת החזיק בנכסים תוך מתן פירוט בדבר בעלי השליטה בנאמנות (כהגדרתם בפקודה, קרי יוצר, נאמן, מגן הנאמנות, הנהנה או בעל שליטה כאשר אין מדובר ביחיד) ותושבותם. יוצא מכך, כי גם נאמנים שכיום אינם חייבים להגיש דיווח על הקמת הנאמנות לפי ההוראות הקיימות בפקודה, יידרשו להגיש דיווחים. אין בהוראה האמורה כדי לחייב את אותם נאמנים בהגשת דוחות שנתיים על הכנסת הנאמנות ועל נכסיה, אלא רק לחייבם לדווח על הקמת הנאמנות ועל שינויים בבעלי הזכויות בה, ככל שיהיו. יצוין, כי נאמן ישראלי החייב בהגשת דוח שנתי, יצרף בכל שנה לדוח השנתי דיווח לגבי היחידים שהם בעלי השליטה הסופיים בנכסי הנאמנות.

חוק האנג'לים - הוראת שעה

ביום 31.7.2023, פורסם החוק לעידוד תעשייה עתידית ידע (הוראת שעה), התשפ"ג-2023 ("חוק האנג'לים החדש"), אשר הביא עמו בשורה מעודדת מאוד לתעשיית ההייטק הישראלית שספגה ידידה משמעותית במהלך השנים 2022-2023.

מפאת חשיבותה ומשמעותה של הוראת שעה זו, ומכיוון שהינה בתוקף עד ליום 31.12.2026, מצאנו לנכון לחזור ולהביא בפניכם את עיקרי הוראת השעה, במסגרתה ניתנות הטבות מס למשקיעים בחברות היי-טק ישראליות הנמצאות בשלבי המחקר והפיתוח הראשוניים, וכן הטבות במסגרתה בגין רכישת חברות אחרות או מיזוג עם חברות אחרות, ובכלל כן:

זיכוי מס בגין השקעה בחברת מו"פ

ההסדר הראשון המוצע בחוק, מקנה למשקיעים פרטיים, שותפויות וחברות מעטים המבצעים השקעות בחברות מו"פ זיכוי ממס בגובה סכום ההשקעה המוכפל בשיעור מס רווח ההון החל על המשקיע, ובכך, למעשה מוזיל את עלות ההשקעה בחברות אלה. יצוין, כי זיכוי מס שלא נוצל באותה שנת מס, ניתן יהיה לנצל בשנות המס הבאות בזו אחר זו. חברה תוגדר כחברת מו"פ באם תעמוד בתנאים מסוימים, ובכלל כן (אולם לא רק):

- היקף ההכנסות הטכנולוגיות הכולל של החברה מיום התאגדותה עד תום השנה שקדמה לשנת המס לא עלה על 4.5 מיליון ש"ח, והיקף ההכנסות הכולל של החברה באותה תקופה לא עלה על 12 מיליון ש"ח. מסלול ההטבה נועד לכלול השקעת האנג'ל (המשקיע) בחברות מו"פ המצויות בשלבים הראשונים של פעילותן (עד לשלב ה - seed) ואשר ממלאות את החובות המוטלות עליהן לפי דיני המס.

- סכום ההשקעה המירבי לא יעלה על ארבעה (4) מיליון ש"ח למשקיע בכל חברה.

- החברה אינה נסחרת בבורסה.

- היקף ההשקעות בחברה, וההלוואות שניתנו לה מיום התאגדותה, אינו עולה על 12 מיליון ש"ח.

- המשקיע ישלם במזומן לחברת המו"פ את מלוא סך ההשקעה כנגד מניות בחברת המו"פ.

- הנכס בפיתוח וכל הזכויות הנובעות ממנו הם בבעלות החברה מיום היווצרו.

יובהר, כי ההטבה ניתנת במסגרת "מסלול ידוק" קרי, אין צורך ב-Pre-ruling.

פטור ממס בחילוף מניות חברה מועדפת בעלת מפעל טכנולוגי

ההסדר השני המוצע בחוק, מאפשר דחייה של תשלום המס על רווח ההון (עד לסך של 5.5 מיליון ש"ח), במכירה של חברה טכנולוגית העונה להגדרת חברה מועדפת בעלת מפעל מועדף בהתאם לחוק עידוד השקעות הון, לבעל מניות אשר משתמש בחלק מהתמורה מהמכירה לצורך השקעה בחברת מו"פ אחרת.

התנאים לקבלת ההטבה כוללים, בין היתר, דרישה כי ההשקעה המזכה תבוצע בתוך 12 חודשים ממועד מכירת המניות של החברה הנמכרת, או בתקופה של ארבעה חודשים לפני המכירה; המשקיע נדרש להחזיק במניות המוקצות לתקופה מינימאלית של 6 חודשים ממועד השקעה (וככל שנמכרו לקרוב, עליו להחזיק את המניות המוקצות לתקופה של 3 שנים לפחות).

יובהר, כי משקיע שזכאי להטבה לפי ההסדר הראשון או השני, בגין אותה השקעה, יידרש לבחור באחד ממסלולי ההטבה דלעיל, ולאחר הודעה לא יוכל לחזור בו מבחירתו.

רפורמת "בעל עסק זעיר"

רפורמת בעל עסק זעיר נועדה לפשט את הליכי עשיית העסקים בישראל תוך שהיא תפשט באופן משמעותי את אופן הדיווח והמיסוי עבור עסקים קטנים ותפטור אותם מחובות שונות, כמו הגשת דו"ח שנתי, דרישת הכרה בהוצאות שונות ותשלום מקדמות למס הכנסה.

להלן עיקרי הרפורמה:

- בעל עסק זעיר - עוסק פטור או עוסק מורשה שמחזור העסקאות השנתי שלו אינו עולה על התקרה לעוסק פטור (120 אלף ש"ח בשנים 2024 ו-2025), יוכל להירשם כ"עסק זעיר" במס הכנסה (ויודגש, כי מדובר בפעולה וולונטרית, כך שבעלי עסקים שיבקשו להמשיך ולדווח במתכונת הקיימת, יוכלו לעשות כן).

- עסקים שיירשמו כ"עסק זעיר" יהיו רשאים לנכות מהכנסותיהם הוצאות בשיעור של 30% מהמחזור במקום לדרוש הוצאות שהוצאו בפועל במסגרת הדו"ח השנתי.

- ברוב המקרים, עסקים אלה יהיו פטורים מהגשת דו"ח שנתי, ובנוסף, לא יחויבו בתשלום מקדמות מס הכנסה במהלך השנה ובהגשת הצהרת הון (מעט מקרים בהם רשות המסים תראה צורך בכך).

לנוחותכם, קישור לאתר רשות המסים המספק מענה לשאלות שונות בנוגע לרפורמה -

<https://www.il.gov.he/pages-faq-small-business-owner>

עדכוני פסיקה ומאמרים

התרת הוצאות פרסום וקידום מכירות

לאחרונה, פורסם פסק דינו של בית המשפט העליון בפרשת נטו משווקים פיננסיים, העוסק בסוגיית התרתן של הוצאות פרסום וקידום מכירות לצרכי מס.

בפסק הדין נדונו מספר סוגיות, ואנו בחרנו להתמקד בעיקריות שבהן:

■ התרתן בניכוי של הוצאות פרסום וקידום מכירות – בשנות המס הנדונות, החברות דרשו בניכוי הוצאות בסכומים גבוהים באופן משמעותי מאשר הוצאות שנדרשו על ידן בשנים הקודמות. מבדיקות שערך פקיד השומה בקשר עם ההוצאות הנ"ל, עלה כי נפלו ליקויים משמעותיים בתיעוד: "היעדר פירוט מספק הן לעניין תיאור הטובין או השירות שבגיני שולמה ההוצאה, הן לעניין הכמות שנרכשה והן לעניין מועד אספקתם; הוספות מאוחרות על הכתוב בהן בכתב יד; אי ציון שמה של החברה ששילמה את ההוצאות; אי הצמדתן של החשבונות לטופסי הזמנה או תעודות משלוח; הפקת חשבונות זמן רב לאחר העברת התשלום בעבור עסקה; וסתירות בין הכתוב ביחס למהות העסקה שבוצעה.

הסברי החברות נדחו אף הם, שכן לא נשענו על מידע מדויק ומפורט דיו אשר איפשר לבצע ביקורת ולהתחקות אחר מהות העסקה והיקפיה.

חלף זאת, פקיד השומה התיר בניכוי הוצאות אשר התבססו על אחוז ההוצאות בעבור פרסום וקידום מכירות מתוך סך ההכנסות בשלוש שנות המס שקדמו לשנות המס נשוא הדיון. בכך, בית המשפט העליון, בדומה לבית המשפט המחוזי, קיבל את עמדת פקיד השומה.

■ ניכוי הוצאות בגין רכישת לידים (לקוחות פוטנציאליים) – בית המשפט העליון, בניגוד לעמדת בית המשפט המחוזי אשר קבע כי ההוצאות אינן מותרות בניכוי, בחן את מהות העסק ופעילות השיווק שלו וקבע כי "רכישה שוטפת של רשימות לידים, כאמצעי המזין את פעילות השיווק השגרתית של העסק, היא חלק מההשקעה המתמשכת בפעולות שיווק הנדרשות לצורך שימור וגידול טבעי של פעילות העסק, וככזו ההוצאה הכרוכה בה אינה שונה באופייה הפירותי מעלויות שוטפות אחרות של הפעלת המערך השיווקי של העסק – כדוגמת שכרם של אנשי השיווק, עלות רכישת שטחי פרסום וכיו"ב".

למעשה, בית המשפט העליון חלק על עמדת בית המשפט המחוזי אשר השווה בין רכישת לידים לרכישת תיקי לקוחות, וקבע כי ברכישת תיקי לקוחות, בניגוד לרכישת לידים, יש העברה של מוניטין.

■ הוצאות טרום עסקיות – בית המשפט העליון נדרש לשאלה האם ניתן לדרוש בניכוי הוצאות ייעוץ אסטרטגי בקשר להקמתו של מרכז שיווק ומכירה לחברת תקשורת או שמא מדובר בהוצאות טרום עסקיות שאינן מותרות בניכוי. לטענת החברה, מאחר שהיא פועלת מזה שנים רבות, הרי שאין המדובר בהקמת עסק, אלא ביצירת "אפיק הכנסה חדש", ומשכך ההוצאות מותרות בניכוי.

לעמדת בית המשפט העליון, סוגיית הוצאות טרום עסקיות לא נבחנת לפי מועד הקמת העסק בכללותו, אלא יש לבחון האם מדובר בהקמת תשתית לפעילות עסקית חדשה. במקרה זה, נדרשו הוצאות רבות לצורך הקמת מרכז מכירות של סלקום, וזאת עוד טרם הקמת המרכז ותחילת פעילותו. לפיכך, מדובר בהוצאות טרום עסקיות אשר אינן מותרות בניכוי.

ונדגיש, הוצאות שהוצאו לאחר תחילת הפעלתו של מרכז המכירות, ניתן היה לנכותן אף אם טרם הופקו הכנסות בפועל. גישת מס הכנסה, אשר אינה דוחה על הסף הוצאות מראש, מעוררת נקודה למחשבה – האם בית המשפט היה פוסק אחרת באם החברה הייתה פורסת את הוצאות ההקמה באופן שישקף את שנות ההנאה הכלכלית/הפקת ההכנסה? נראה שהקביעה אינה חד משמעית בקשר עם סוגיה זו, ולכן מומלץ להתייעץ ולתכנן מבעוד מועד את כל הקשור בכך.

התרת השקעה במניות חברה כהוצאה לצרכי מס

השקעה שביצעה חברה טכנולוגית ברכישת שליטה בחברה טכנולוגית אחרת, תותר כהוצאה לצרכי מס. תקופת ההפחתה של עלות ההשקעה היא תקופה של חמש שנות מס המתחילות בשנה שלאחר שנת השגת השליטה או ביצוע התשלום בפועל לפי המאוחר (20% פחת לשנה).

בין יתר התנאים לקבלת ההטבה: החברה הרוכשת והנרכשת הינן חברות מועדפות בעלות מפעל טכנולוגי מועדף כהגדרתן בחוק עידוד השקעות הון; מתן האפשרות למיזוג בין החברה הרוכשת והנרכשת עד תום תקופת ההטבה; מתן אפשרות לרכישה בחלקים, כך שיוכרו רכישות שבוצעו בתוך 12 חודשים, ובלבד שבסיומן לחברה הרוכשת יהיו לכל הפחות 80 אחוזים בכל אחד מאמצעי השליטה בחברה המזכה.

פטור ממס לריבית לגוף פיננסי זר

גוף פיננסי זר יהיה פטור ממס על הכנסתו מתשלומי ריבית, דמי ניכיון או הפרשי הצמדה המתקבלים מחברה טכנולוגית ישראלית, בכפוף לעמידה בתנאים הקבועים בסעיף, ובכלל כן: הכנסה טכנולוגית מועדפת העולה על סך של 30 מיליון ש"ח; סכום הלוואה הוא 10 מיליון \$ לפחות; הלווה והמלווה אינם צדדים קשורים ולא התקיימו ביניהם "יחסים מיוחדים" בכל תקופת ההלוואה ובמהלך 4 השנים שקדמו לה.

הארכת תחולת סעיף 92א לפקודת מס הכנסה

נקבע בסעיף 92א, כי סכום ההשקעה במניות אשר נרכשו במסגרת הנפקה לציבור של חברת מחקר ופיתוח יוכר למשקיע כהפסד הון בר-קיוז בשנת המס בה ביצע את ההשקעה או עד תום שלוש (3) שנות מס שלאחריה, וזאת עד לסכום השקעה כולל של 5 מיליון ש"ח.

מיסוי הכנסות נדל"ן

בשנים האחרונות, ניתן לראות את השינוי במגמת רשות המסים ונטייתה לקבוע, כי תשואות מהשקעות של יחידים בדירות מגורים אמורות להיות כפופות למדרגות מס שולי של עד 50% (+47% מס יסף).

לאור מגמה זו, ההולכת וגוברת, מומלץ וחשוב היום, יותר מאשר בעבר, להתייעץ ולתכנן נכון את ההשקעות.

נציין, כי התשואות האמורות יכול שתינבענה הן מהשכרת דירות המגורים והן ממכירתן.

בהקשר זה, מצאנו לנכון להביא בפניכם שני פסקי דין מהשנה האחרונה, אשר דנו בנושא זה:

■ בפרשת שטרן נדון עניינו של רופא שיניים, אשר בחלק משנות השומה השכיר 9 דירות מגורים ובהמשך 12 דירות; ובנוסף, בבעלותו חברה העוסקת במתן שירותי רפואת שיניים, אשר בבעלותה 5 דירות מגורים מהן היא מפיקה הכנסות שכירות וחד ברה נוספת העוסקת בהשכרת נדל"ן. נציין, כי הטיפול בהשכרת הנדל"ן, הן האישי והן של החברות, נעשה על ידי יועץ נדל"ן חיצוני, אשר ניהל את כל הקשור בנכסים, החל משלב פרסום הדירות להשכרה, דרך עריכת ההסכמים מול הדיירים ועד הטיפול באחזקת הנדל"ן.

המחלוקת בפסק הדין נסובה סביב שאלת זכאותו / אי זכאותו של היחיד למיסוי בשיעור של 10% בגין הכנסותיו מהשכרת דירות, אשר לטענתו אינן מהוות הכנסות עסקיות.

בית המשפט קבע, כי הכנסות השכירות מגיעות לכדי עסק, תוך שהדגיש כי הכנסה עסקית היא כזו הנובעת מפעילות נמשכת ושיטתית שלצורך הפקתה נדרשת יגיעה אישית מצדו של בעל העסק או אחרים מטעמו. בית המשפט נתן משקל גבוה לכלל פעילותו של יועץ הנדל"ן אשר הגדיל את מצבת הנכסים של היחיד. נציין כי פעילות ההשכרה של החברות, אשר נעשתה אף היא באמצעות יועץ הנדל"ן, חיוקה את טענת בית המשפט כי מדובר בפעילות עסקית. בית המשפט הזכיר את המבחנים שהוזכרו בפסק דין בידן (סוג הנכס, משך תקופת ההחזקה, תדירות העסקאות והפעולות, ההיקף הכספי, אופן המימון, בקיאות ומומחיות, מנגנון עסקי מאורגן ושיטתי, פיתוח טיפול והשבחה, ייעוד כספי התמורה ומבחן הנסיבות המיוחדות האופפות את העסקה), ובמיוחד הדגיש את דבריו בית המשפט העליון באותו מקרה – "ככל שגדלה כמות הנכסים המושכרים עד שעוברת לרמה המערכתית, קשה לתאר כיצד ניתן להפיק אף את ההכנסה הבסיסית עצמה מהשכרתם של הנכסים, לא כל שכן ביעילות, בהיעדר תשומה משמעותית של הון אנושי ויגיעה אישית".

■ בפרשת לילך אריאל נדרש בית המשפט לשאלה האם מכירת דירה, אשר רכשה יחידה בהיותה בת 18 ונמכרה 4 חודשים לאחר מכן ברווח של 600,000 ש"ח (תשואה של 50%), מהווה עסקת אקראי ואם כן על ידי מי נעשתה העסקה – ע"י היחידה או ע"י אביה? למעשה, הדירה אותרה על ידי אביה של היחידה תוך כדי עבודתו במשרד עורכי דין אשר טיפל בהסדרת הורשת הדירה לידי המוכרת. נציין, כי הדירה נמכרה ליחידה בטרם העברת הבעלות על שמה של היורשת, דבר אשר יכול להסביר את המחיר ההזדמנותי בו נרכשה הדירה. מימון הדירה נעשה באמצעות הון עצמי בסך של 400,000 ש"ח, שככל הנראה הועבר ליחידה מאביה ויתרת התשלום בוצעה רק לאחר מכירת הדירה על ידי היחידה – מכירה, אשר על אף כוונת היחידה להתגורר בדירה (כנטען על ידה), נאלצה לבצע נוכח חזרתו של אביה מכוונתו לערוב למשכנתא אותה התכוונה ליטול למימון רכישת הדירה.

בית המשפט לא קיבל את הסבריה של היחידה למכירת הדירה המהירה, וציון כי משך אחזקה קצר בדירה יכול לנבוע ממגוון סיבות שאינן מלמדות בהכרח על עסקה מסחרית, אך יחד עם זאת היעדר הסבר משכנע יש בו כדי להעיד על כוונה מסחרית.

טעם נוסף שחזק את קביעת בית המשפט באשר לסיווג העסקה כעסקה מסחרית היה בקיאותו של האב בתחום הנדל"ן, אשר נבעה מהיותו בעלים של משרד תיווך עובר לעבודתו במשרד עורכי הדין.

בסופו של יום, קבע בית המשפט כי מדובר בעסקת אקראי בעלת אופי מסחרי, וזאת לאור מכלול הנסיבות – תקופת החזקה קצרה ביותר; התהיות בנוגע להסברים שניתנו באשר לאילוץ שהביא למכירה המהירה; הקושי לקבל את המצג המרכזי לפיו הדירה נרכשה למגורי המערערות כאשר היא עצמה לא הייתה מעורבת בתהליך רכישתה או במכירתה, אופן מימון הרכישה מכספי המכירה (אף אם הדבר לא בהכרח תוכנן כך מראש); נסיון ובקיאות המערער בתחום הנדל"ן ונסיבות היחשפותו לדירה הנדונה והרווח הגבוה שהופק בפרק זמן קצר, שאיננו מוסבר בתנודות השוק או בגורמים חיצוניים ממשיים אחרים.

נוסיף ונציין, כי על שם היחידה התנהל הליך ערר במיסוי מקרקעין בקשר עם הדירה, אשר הסתיים בחודש נובמבר 2013, ואולם פקיד השומה הוציא את שומתו ביום האחרון להתיישנות – בסוף חודש דצמבר 2018. לעניין זה טענה היחידה, כי הסתמכה על שומת מיסוי מקרקעין וכי פקיד השומה השתהה בחוסר תום לב למשך תקופה העולה על 5 שנים. בית המשפט דחה את טענת ההסתמכות בקובעו, כי המערערת ידעה שהעסקה נבחנת על ידי פקיד השומה וכי קיימת אפשרות לסיווגה כעסקת באקראי. יחד עם זאת, בית המשפט מצא מקום למתוח ביקורת על השתהותו של פקיד השומה.

באשר לשאלה בדבר זהות המוכר, דחה בית המשפט את טענת פקיד השומה לפיה יש לייחס את העסקה לאביה של היחידה, וזאת נוכח קיומו של השתק שיפוטי שמקורו בהליך הערר שהתנהל אל מול מיסוי מקרקעין ולא בשל נסיבות המקרה.

מס יציאה לעוזבים לחו"ל

בין מכלול השיקולים הקיימים במעבר למדינה אחרת, לעיתים נעלם הדיון בקיומו של מס יציאה שעלול לחול כתוצאה מהמעבר. לרשות המיסים קיים קושי לגבות את המס החל בקשר למכירת נכסים של יחידים אשר חדלו להיות תושבי ישראל ונרכשו לפני עזיבתם את ישראל, בייחוד כאשר מדובר בנכסים מחוץ לישראל, וזאת למרות שלפחות חלקם של הרווחים חייבים במס בישראל. על מנת להתמודד עם הקושי האמור, קיים מס יציאה (סעיף 100א לפקודת מס הכנסה) כנהוג במדינות רבות בעולם.

בהתאם להוראות הסעיף, לאדם המנתק את תושבות המס שלו מישראל קיימות 2 חלופות:

- דיווח על רווח/הפסד הון בגין מכירה רעיונית של נכסיו (לא כולל מקרקעין בישראל) בהתאם לשווי הנכסים במועד העזיבה.
- דיווח על הפסד/רווח הון במועד מכירת הנכס לפי התמורה שהתקבלה בפועל, ולצורך חישוב החלק החייב במס בישראל, ילקח היחס שבין תקופת הזמן שבה הנכס הוחזק ע"י היחיד כתושב ישראל לבין סך תקופת ההחזקה בנכס הנמכר.

לעיתים, החיוב במס יציאה עלול לגרור כפל מס, שכן רשויות מס בעולם יכולות לחייב את מלוא רווח ההון במדינת התושבות החדשה מבלי לתת זיכוי בגין המס ששולם בישראל.

נדגיש כי לעמדת רשות המיסים, האמנות למניעת כפל מס הקיימות מול מדינות שונות בעולם אינן כוללות התייחסות שיכולה למנוע את החיוב במס היציאה בישראל.

עניין זה נדון בפסק הדין בעניין קניג במסגרתו נדרש בית המשפט לבחון, באם חלקו של רווח הון ממכירת מניות חברה תושבת ארה"ב לה חברה בת תושבת ישראל, ע"י יחיד אשר לא היה תושב ישראל במועד המכירה, חייב במס בישראל. היחיד, אשר היה תושב ישראל בעת רכישת המניות, טען, כי הוראות האמנה למניעת כפל מס בין ישראל לארה"ב מונעת ממדינת ישראל לחייב במס את רווח ההון. בית המשפט קבע, כי אין סתירה בין הוראות האמנה למניעת כפל מס לבין דיני המס בישראל וכתוצאה מכך, חלקו של רווח ההון אשר נבע ממכירת המניות יחויב במס בישראל.

יחד עם זאת, לא בטוח שנאמרה המילה האחרונה בסוגיה זו, שכן בעניין קניג, היחיד לא דיווח על רווח ההון בארה"ב, ולכן לא נוצר כפל מס אשר הצריך דיון מעמיק ביחסי הגומלין שבין האמנה למניעת כפל מס לבין הוראות פקודת מס הכנסה.

לאור האמור, אנו ממליצים לתת את הדעת על מס יציאה כחלק מבדיקת הפעולות הנדרשות בעת ביצוע ניתוק תושבות לצרכי מס בישראל. ונדגיש, כי לבחירת החלופה לתשלום מס יציאה קיימת חשיבות רבה, שכן ניקח לדוגמא יום שפיתח ידע בישראל וצופה שלאחר המעבר למדינה אחרת שוויו יזנק, ייתכן ומוטב לו לבצע מכירה רעיונית במועד המעבר כאשר שוויו של הנכס עדיין נמוך, זאת חלקי חבות מס עתידית אשר עשויה להיות גבוהה יותר. כך המצב גם כאשר קיים נכס אשר השווי שלו מגלם הפסד נכון למועד ניתוק התושבות מישראל.

נכתב על ידי מחלקת המיסים ב RSM Israel

רו"ח רוני שרייטר (עו"ד) - שותפה, מנהלת מחלקת המיסים

רו"ח שי ברונר - שותף, ראש תחום מיסוי בינלאומי ונאמנויות

עו"ד דנה לבני - מנהלת בכירה, מחלקת מיסים

העברת פעילות לחברה עם הפסדים כעסקה מלאכותית

הזכות לתכנון מס היא מזכויותיו הבסיסיות של הנישום ורשאי הוא לבחור בדרך דלת מיסים. יחד עם זאת, קיים מתח בין בחירה בעסקה המפחיתה מס באופן לגיטימי לבין עסקה המפחיתה מס באופן בלתי לגיטימי, ולרוב הכוונה לעסקה שאין מאחוריה כל היגיון כלכלי, למעט חיסכון במס. במקרים מעין אלה, וכפי שעולה לא אחת במהלך דיוני שומה, יכול פקיד השומה לטעון כי מאחר שמטרתה העיקרית של עסקה כלשהי הייתה הפחתת מס, אזי בסמכותו "להתעלם" מן העסקה נוכח היותה, למעשה, מלאכותית או בדויה.

פסק הדין בעניין מוצרי שלם, דן, בין היתר, במתח הקיים בין תכנון מס לגיטימי לבין עסקה מלאכותית המהווה תכנון מס שאינו לגיטימי.

עניינו של פסק הדין בחברת אם שרכשה את מניות חברת הבת במספר שלבים, כאשר כבר בשלב הראשון נרכשו 50% מהזכויות. עם השלמת השלב האחרון, חברת האם החזיקה ב- 100% מהזכויות בחברת הבת. בסמוך לאחר מכן, בשלהי שנת 2013, הוחלט כי חברת האם תעביר את אחד מתחומי הפעילות שלה לחברת הבת בדרך של שינוי מבנה, כך שהעברת הפעילות תהא בתמורה להקצאת מניות של חברת הבת לחברת האם מבלי שיחול אירוע החייב במס, וזאת בהתאם להוראות סעיף 104א לפקודת מס הכנסה. יצוין, כי בין שלב הרכישה הראשון ועד להשלמת רכישת כלל מניות חברת הבת, הצטברו הפסדים בחברת הבת לגביהם לא הייתה מחלוקת.

בשנת 2014, לאחר העברת הפעילות, חברת הבת קיזזה את הכנסתה כנגד מרבית ההפסדים הצבורים, ומכאן המחלוקת. לטענת פקיד השומה, שינוי המבנה היווה עסקה מלאכותית שנועדה לאפשר את קיזוזם של ההפסדים הצבורים כנגד ההכנסות מהפעילות המשותפת, ובכך ליצור הפחתת מס בלתי נאותה. לפיכך, התעלם פקיד השומה מקיזוז ההפסדים וחייב את חברת הבת בהתאם. לחילופין, טען פקיד השומה כי יש לראות בהעברת הפעילות כאילו בוצעה מחברת הבת לחברת האם ולא כפי שדווח על ידי החברות.

בית המשפט המחוזי קבע, כי בנסיבות המקרה, העברת הפעילות מחברת האם לחברת הבת אינה בגדר עסקה מלאכותית, בקובעו, בין היתר, כי רכישת חברת הבת נעשתה מטעמים מסחריים ראויים, שכן החברות פעלו בתחומים משלימים והעברת הפעילות נעשתה כדי להתייעל ולחסוך במשאבים.

בנוסף, קבע בית המשפט שגם אם העברת הפעילות לחברת הבת הייתה נעדרת תכלית מסחרית, עדיין בעל המניות זכאי לקזז את חלקו היחסי בהפסדים במועד היווצרותם, כפי שנקבע בפרשת בן ארי (שם קיבל בית המשפט את העמדה כי בעל מניות בשיעור של 50% לפחות מהזכויות בחברה מפסידה, יוכל לקזז את מלוא ההפסדים של החברה כנגד הכנסות מפעילות שהועברה אליה). לאור זאת, ובהיעדר מחלוקת על כך שההפסדים נצברו לאחר שחברת האם כבר החזיקה 50% ממניות חברת הבת, התיד בית המשפט את קיזוז ההפסדים.

ביקורת פנימית ו-ESG (סביבה, חברה וממשל תאגידי)

המונח Environmental, Social, Governance (ESG) מתייחס למכלול של מדדים שמעקפים את מחויבותו של ארגון לסביבה, לחברה ולמינהל תקין. מדדי ESG הפכו בשנים האחרונות למהותיים בעולם העסקי, ומבטאים את הערכים, האחריות וההשפעה של כל ארגון לצד פעילותו העסקית.

הקשר ההדוק בין מדדי ESG לעבודת הביקורת הפנימית מתבסס על תפקידם המשותף בשיפור הפעילות הארגונית. ביקורת פנימית מספקת בקרה בלתי תלויה ומעריכה את יעילות מנגנוני העבודה, הניהול והבקרה ובמישור ESG פועלת להבטיח שעבודת האידגון מתאימה לסטנדרטים עולמיים, כפי שיוצג בדוגמאות שיובאו להלן:

■ **סביבה:** (Environmental) בתחום זה, בוחנת הביקורת הפנימית, כיצד הארגון עומד ביעדים סביבתיים, יעדים כמו הפחתת פליטות וזיהום. כמו כן, היא יכולה לזהות תחומים שבהם נדרשות השקעות נוספות.

■ **חברה:** (Social) בתחום זה, בוחנת הביקורת הפנימית האם הארגון מממש את מחויבויותיו החברתיות, מחויבויות כמו קידום שוויון מגדרי.

■ **ממשל תאגידי:** (Governance) בתחום זה, בוחנת הביקורת הפנימית האם תהליכי קבלת ההחלטות בארגון עומדים בסטנדרטים.

לביקורת הפנימית יש תפקיד מכריע בזיהוי פערים והזדמנויות לשיפור, בתחומים שבהם ESG משפיע באופן ישיר על הפעילות הארגונית. לדוגמה, ביקורת פנימית על צריכת משאבים והטמעת יוזמות להתייעלות אנרגטית, עשויה לא רק לתרום לעמידה ביעדים סביבתיים, אלא גם להפחית עלויות תפעוליות. במקביל, ביקורת פנימית אחר יישום מדיניות של גיוון והכלה יכולה לחזק את תחושת השייכות של העובדים ולהשפיע לטובה על שביעות רצונם ועל מחויבותם.

הביקורת הפנימית מסייעת להבטיח שדיווחי ה-ESG של הארגון מדויקים ומבוססים על נתונים אמיתיים. אמינות זו משפרת את תדמית הארגון ומחזקת את יכולתו להתחרות בשוק שבו אחריות תאגידית היא דרישה בסיסית.

שילוב מנגנוני הביקורת הפנימית עם ערכי ESG מחולל מנוע צמיחה שבכוחו להביא תועלת לאידגון, תוך יצירת סינרגיה המאפשרת לארגון לשגשג בסביבה עסקית מורכבת ודינמית.

התחום של מדדי ESG הפך בשנים האחרונות לנושא קריטי בעולם העסקי, ולאור השפעתו הרחבה על פעולתה של כל חברה, ישנו צורך חיוני בתיאום בין תהליכי הביקורת הפנימית, לאימוץ ערכים אלה. מדובר בקשר הדוק שבו ביקורת פנימית אינה רק בודקת את התאמת הפעילות העסקית למדדים אובייקטיביים, אלא גם מקדמת את שיפור התהליכים הארגוניים.

על מנת להמחיש את החשיבות הרבה של שילוב מדדי ESG בתהליכי ביקורת פנימית, ניתן להביא כדוגמה את החברות שעוסקות בתחום האנרגיה. חברות אלה מתמודדות עם האתגרים הסביבתיים המיוחדים להן. לדוגמה, חברת אנרגיה הפועלת להקטין את טביעת הרגל הפחמנית שלה, תוכל להיעזר בביקורת פנימית כדי לזהות תחומים שבהם השקעה בטכנולוגיות ירוקות לא רק תסייע בשמירה על הסביבה, אלא גם תספק תוצאות כלכליות חיוביות. כך, מנגנוני הביקורת יכולים למנוע בזבוז ואובדן של משאבים ותוך כדי כך גם למקסם את היעילות, תוך עמידה ביעדים סביבתיים מקובלים בשוק הגלובלי.

כמו כן, יש מקום להדגיש את השפעתם של מדדי ESG על תחום הממשל התאגידי. ביקורת פנימית יכולה להבטיח שההחלטות המתקבלות בחברה מבוססות על שקיפות ושיקול דעת המשלבים שיקולים ארוכי טווח של רווחה חברתית וסביבתית, ולא רק מחשבות על מטרות רווח מיידיות. תהליכים אידגוניים אפקטיביים המשלבים שוויון בתנאי תעסוקה עשויים להוביל לעלייה במוטיבציה ובהתאמה להביא גם לעלייה בביצועים של העובדים ובכך לסייע לחברה להפוך לטובה, יציבה ובריאה יותר גם בטווח הזמן הקצר וגם בטווח הזמן הארוך.

כך, ניתן לראות כי שילוב מדדי ESG בביקורת הפנימית לא רק משפר את אופיה של הפעילות הארגונית אלא גם תורם לכך שהחברה תוכל להתאים את עצמה בעבודת הביקורת הפנימית לעידן שבו הערכים האתיים והחברתיים הופכים לקריטריונים מרכזיים בקבלת החלטות עסקיות.

נכתב על ידי חיים תורג'מן - מבקר פנים בכיר ומנכ"ל במחלקת ייעוץ, בקרה וניהול סיכונים ב-RSM Israel

מחלקת ייעוץ, בקרה וניהול סיכונים

הגנת סייבר - לא רק באמצעים טכנולוגיים

בעת האחרונה אנו חווים שיעור גדל והולך של מתקפות סייבר בזירה המקומית כמו גם בזירה העולמית. מלחמת חרבות ברזל העצימה באופן משמעותי את מספר ניסיונות התקיפה בישראל, כאשר בין המותקפים ניתן למנות בתי חולים, אוניברסיטאות, חברות ביטוח, אתרי אינטרנט ועוד.

כיום, כמעט כל תהליך עסקי נתמך על ידי מערכת מידע, ומכאן, מערכות המידע משחקות תפקיד מרכזי ומהותי בכל ארגון ולכן הן הופכות להיות יעד לתקיפה. הצורך לאזן בין דרישות הארגון ועובדיו לבין מיכון של תהליכים וגישה למידע הוא מורכב ומאתגר.

האחריות להגנה מפני תקיפות סייבר מוטלת על ההנהלה הבכירה. מנכ"לים חייבים לתת דגש על הגנת הסייבר ולהשקיע בהכשרה מתמשכת של העובדים. הכשרה נאותה של עובדים הינה אחת ההשקעות האפקטיביות ביותר שארגון יכול להשקיע בהפחתת הסיכון לחידרה לרשת הארגונית ולמערכות הארגון בכדי למנוע תקיפות סייבר.

אנחנו ממליצים להכשיר את העובדים ב- 3 מעגלים:

■ **הדרכות** - הכרה והבנה של האיומים והסכנות הטמונים בפעילות במרחב הסייבר, הכרת כלים לצמצום הפגיעה עקב פעילות במרחב הסייבר האישי והארגוני וכמו כן הכרת הגורם המקצועי בארגון שניתן לפנות אליו להתייעצות בנושא.

■ **תרגילי פישניג** - ביצוע תרגילי פישניג שוטפים המדמים מיילים זדוניים לצורך התנסות ובחינת המודעות של העובדים. תרגילי פישניג למעשה מתרגלים את העובדים להתמודד עם מיילים חשודים ובארגונים רבים נהוג ליישם.

■ **ימי עיון והעשרה** - הרחבת אופקים תוך חתירה לסקרנות העובדים באמצעות ימי עיון הכוללים דוגמאות לתקיפות ונזקים שנגרמו בארץ ובעולם.

כל אלו, יכולים לסייע להגברת המודעות של העובדים ולצמצום תקיפת סייבר דרך המשאב האנושי.

יש לשים לב, שגם הרגולטורים ומערכת המשפט בישראל נמצאים בתהליך של הרחבת אחריותם של נושאי המשרה והדירקטורים בתחום זה. כך, לדוגמה, חוק החברות קובע בסעיף 252 (א): "נושא משרה חב כלפי החברה חובת זהירות כאמור בסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזקין (נוסח חדש)" ומרחיב בסעיף 253: "נושא משרה יפעל ברמת מיומנות שבה היה פועל נושא משרה סביר, באותה עמדה ובאותן נסיבות".

עמדת הרשות לניירות ערך היא שהתמודדות עם איומי סייבר מחייבת התייחסות מיוחדת, מעבר לזו הקיימת במסגרת ניהול הסיכונים הכולל של הארגון. לפיכך, כאשר מבקשים לנהל את הסיכון התפעולי, חייבים להעניק התייחסות מיוחדת לעוצמת הסיכון ולהשלכות העלולות להתקיים אם וכאשר יתממש האיום.

לסיכום, ההערכות לתקיפות סייבר הינה מהלך חוצה ארגון אשר מתחיל מההנהלה. היערכות נכונה, הכוללת ניהול הסיכון והמשאבים המוקצים, יכולים לצמצם באופן משמעותי את הנזק שיגרם לארגון.

נכתב על-ידי רו"ח שלומי בני - שותף ומנהל מחלקת ייעוץ מערכות מידע, סייבר ורגולציה ב RSM Israel

מחלקת ייעוץ מערכות מידע,
סייבר ורגולציה

מרואה חשבון מבקר לרואה חשבון חוקר

בעולם העסקים, שותפויות מבוססות על יחסי אמון בין בעלי המניות. לעיתים קרובות, מדובר בקשרים משפחתיים או חברויות ארוכות שנים, שמובילים להקמת עסקים משותפים. יחסי האמון הללו, בשילוב עם סינרגיה מקצועית, מהווים בסיס להצלחה אך גם יוצרים אתגרים ייחודיים. ניהול עסקי המתבסס על אמון יכול להתאפיין בהתנהלות גמישה ופחות פורמלית, אך הוא גם טומן בחובו סכנות להיווצרות סכסוכים מורכבים.

מאפייני ההתנהלות בחברות פרטיות

במקרים רבים, בעלי המניות מנהלים את פעילותם הכספית והעסקית בספרי החשבונות של החברה בצורה לא מסודרת. התנהלות זו עשויה לכלול:

1. ניהול פעילות עסקית בכרטיס חובה וזכות אחד משותף ללא הבחנה ברורה בין השותפים.
2. שימוש חופשי בכרטיסי אשראי לצרכים אישיים ועסקיים כאחד.
3. העסקת בני משפחה וקביעת תנאי העסקה גמישים לבני משפחה, לעיתים ללא קשר ישיר לתרומתם העסקית.
4. שימוש במשאבי החברה לצרכים פרטיים.
5. משיכות והזרמות כספים לפי צורך וללא מדיניות מוסדרת וברורה.

התנהלות זו הינה קרקע פורייה לבעיות עתידיות. כאשר היחסים בין בעלי המניות נותרים טובים, ייתכן שהתנהלות זו לא תיצור בעיות משמעותיות. אולם, ככל שהזמן חולף, התנהלות זו עלולה להוביל למחלוקות קשות ואף לסכסוכים משפטיים.

תפקידו של רואה החשבון המבקר

רואה החשבון המבקר ממלא תפקיד קריטי בשמירה על הסדר והאיזון בתוך החברה. תפקידו אינו מסתכם רק בהגשת דוחות כספיים או עמידה בדרישות החוק, אלא כולל גם אחריות רחבה יותר, כגון:

1. שקיפות בין בעלי המניות: עליו לוודא שהפעילות הכספית מתועדת בצורה ברורה ומדויקת, עם הפרדה מוחלטת בין פעילות עסקית לבין פעילות פרטית. כמו כן עליו לוודא כי הדוחות הכספיים יוצגו לפני החתימה לכל בעלי המניות וכי ניתן גילויי נאות לכל העסקאות מול בעלי עניין.
2. רישום נפרד לכרטיסי בעלי המניות: עליו לוודא כי הוצאות פרטיות, משיכות כספים, והכנסות אישיות משויכות באופן מדויק לכל אחד מבעלי המניות.
3. ניתוח הוצאות וכרטיסי אשראי: בחינת מהות ההוצאות ובדיקת התאמתן לאופי העסקי או הפרטי של בעלי המניות.
4. בדיקת משכורות ודמי ניהול: בחינה מדוקדקת של תנאי העסקתם של בעלי המניות ושל בני משפחה מועסקים, הפרשות סוציאליות והתאמתם להסכמים ולעקרונות ניהול תקין.

המחלקה הכלכלית

חדשות לבקרים אנחנו מקבלים פניות מבתי משפט, בוררים ומגשרים לביצוע חוות דעת כלכליות בסכסוכים עסקיים בין צדדים. החוט המקשר ברוב מוחלט של המקרים עובר דרך התנהלותו של רואה החשבון המבקר לאורך שנות הפעילות העסקית.

להמחשת האירוע אתן דוגמא למקרה שבו פרץ סכסוך עסקי גדול בין מספר אחים שהקימו אימפריה עסקית והתנהלו באופן הרמוני לאורך שנים רבות בחברות שהקימו. עד כדי כך יחסי האמון ביניהם היו גדולים שהם חתמו על הסכמים ביניהם מחוץ למסגרת החברה, לפיהם הם מסכימים לאיזון משאבים גם בחייהם הפרטיים.

בפועל החיים חזקים יותר מכל דבר ולאחר שנים רבות פרץ בין האחים סכסוך גדול, אשר בשנים האחרונות מתנהל במסגרת שיפוטית. בהליך זה מעורבים טובי משרדי עורכי הדין מכל צד, מומחים חשבונאיים שמלווים את כל אחד מהצדדים, חוות דעת כלכליות שכל צד הגיש עוד.

מונינו כרואי חשבון חקירתיים על ידי הבורר בתיק בכדי לבחון את ההתנהלות הכספית בחברות לאורך עשרות שנים אחורה. אילו רואי החשבון של החברות היו דורשים מהחברות לבצע רישומים נאותים בספרי החברות לאורך שנים, חלק גדול מהמחלוקות העולות מכתבי הטענות היו נמנעות.

לסיכום

מומלץ כי בעלי המניות יבקשו מרואה החשבון המבקר הקפדה על שקיפות מלאה, הקפדה שאנשי הכספים בחברה מבצעים רישומים נפרדים של פעילות עסקית ופרטית, והתאמה מוחלטת בין הפעילות הפיננסית לבין ההסכמים העסקיים.

במקרים שבהם פורץ סכסוך, יש לבחור רואה חשבון חוקר בעל מומחיות רחבה, הכוללת הבנה חשבונאית, יכולות משפטיות ומיומנויות טכנולוגיות מתקדמות. מומחה זה צריך להיות מסוגל לנטרל אמוציות וליצור שיתוף פעולה בין הצדדים, כך שיאפשרו תהליך אפקטיבי ויסודי של יישוב המחלוקת.

נכתב על ידי רו"ח אברהם סלים - שותף ומנהל המחלקה הכלכלית ב RSM Israel

האתגרים בעבודת רואה החשבון המבקר

למרות תפקידו הקריטי, לא מעט רואי חשבון מבקרים נוטים לזלזל בחשיבות עבודתם בתחום זה. הם לעיתים מסתמכים על אמירות של בעלי המניות שההתנהלות הזאת מוסכמת עליהם, שיש ביניהם יחסי אמון מלאים ועוד. גישה זו יוצרת בעיות משמעותיות כאשר היחסים הטובים בין השותפים מתערערים.

במקרים רבים, אחד מבעלי המניות הוא איש הפיננסים בעסק בעוד השותפים האחרים מתמקדים בתפעול. כמו כן קיימים מקרים בהם חלק מבעלי המניות הינם פעילים בעסק וחלקם שותפים פאסיביים. הדבר יוצר חוסר איזון במידע הפיננסי, שעלול להוביל לחוסר אמון בין הצדדים כאשר היחסים מתערערים והאצבע המאשימה תפונה כלפי השותף הפיננסי וכלפי רואה החשבון של החברה.

מה קורה כאשר פורץ סכסוך?

במצבים שבהם היחסים בין בעלי המניות מגיעים למשבר, אופן תפקודו והתנהלותו של רואה החשבון המבקר לאורך השנים הופך לקריטי. אם לאורך השנים ביצע רואה החשבון את עבודתו באופן נאות, הבטיח שקיפות ודרש מהחברה שרישומי החשבונות בספרי החברה ינוהלו ויירשמו בצורה מדויקת - הדבר יכול לספק בסיס נתונים אמין שיסייע בפתרון הסכסוך.

עם זאת, במקרים בהם רואי החשבון המבקרים לא דרשו שהחברה תבצע רישומים נאותים בספריה והסכסוך עובר לפן המשפטי (בית משפט, בוררות או גישור), כאן עולה הצורך במיני רואה חשבון חקירתי.

רואה חשבון חוקר: מחקירה ליישוב הסכסוך

כאשר מתמנה רואה חשבון חוקר, הוא נדרש לבצע בדיקה דטרואקטיבית של הרישומים החשבונאיים בחברה. תהליך זה מורכב ודורש מומחיות רב תחומית כגון:

1. יכולת חשבונאית מעמיקה: ניתוח רישומי הנהלת החשבונות לאורך שנים רבות.
2. יכולת משפטית: הבנה של כתבי טענות, חוזים והסכמים בין הצדדים.
3. מיומנויות טכנולוגיות: ניתוח נתוני BIG DATA בעזרת כלים מתקדמים.
4. ניהול רגשות: ניטרול אמוציות בין הצדדים, יצירת אמון ושיתוף פעולה עם כל השותפים.
5. יכולת ניסוח: להעביר את ממצאי הבדיקה בצורה פשוטה ומובנת לקורא.

האם השקעה בקרנות חוב לא סחירות מהווה חלופה ראויה לשוק המניות הסחיר?

עולם ההשקעות הפיננסי מתחלק להשקעות מסוגים שונים.

ככלל, נכסים פיננסיים שונים ברמת הסיכון, אשר בין היתר, מקבלת ביטוי בתנודתיות של נכסי ההשקעה השונים: כך לדוגמה, אופציות מסוגים שונים תנודתיות יותר מנכס הבסיס, מניות של חברות צמיחה תנודתיות יותר ממניות חברות צריכה בסיסית. אגרות חוב של חברות לא מדורגות (High Yield) תנודתיות יותר מאגרות חוב של חברות בעלות דרוג השקעה (Investment Grade).

לאחר משבר הסאב - פריים ובמטרה להזרים חמצן לשוק הראלי, בשאיפה שהמגזרים השונים (בעיקר אלה שעתידי השקעה בהון) יחוו שיקום כלכלי מהיר ככל האפשר, הבנקים המרכזיים הפחיתו את שיעורי הריבית באופן משמעותי. בנוסף נקטו הבנקים המרכזיים באסטרטגיה של הרחבה כמותית, על ידי הזרמת כספים לבנקים המסחריים, כדי שלאחרונים (המהווים צינור החמצן של הכלכלות בעולם) יהיה תמריץ להזרים כמה שיותר חמצן בצינורות אלה.

אסטרטגיה זאת נחלה הצלחה רבה ותרמה רבות לשיקום הכלכלה העולמית, וזאת על אף החששות מפני "ניפוח ערך הנכסים" בעולם של ריבית נמוכה והסכנות הטמונות בכך.

כיום ניתן לומר שכלכלות העולם עברו אתגר זה בצורה טובה. החשש מפני ירידת ערך מהירה של נכסים בעידן של ריבית עולה, שגרם ללא מעט "מכות בכנף", הסתבר כמוגזם והמטוס של הכלכלה העולמית הצליח לנחות בשלום.

בעולם של ריבית נמוכה גופים עסקיים שצרכו אשראי, זכו למימון הפעילות בעלויות נמוכות מאד, עובדה שתורמה לשיפור ברווחיותם, ומאידך גופים ומשפחות עתירות הון בארץ ובעולם אשר תרו אחר השקעות נשואות תשואה נאותה, נדרשו לחפש חלופות אטרקטיביות יותר מאשר שוק החוב הסחיר. דוגמא טובה לכך: אג"ח ממשלת גרמניה בתקופה זאת נסחרה בתשואה שלילית.

עולם ההשקעות האלטרנטיביות סיפק מענה הולם לצורך זה של משקיעים. השקעות אלו התפתחו בעולם צמא לתשואות, כך שמגוון האפיקים הלא סחירים צבר תאוצה וכיום אנו חשופים למגוון רחב של חלופות השקעה לא סחירות. כאלה שניבנו במיוחד על ידי "יצרנים" ישראלים, אך בעיקר ובאופן לא מפתיע, קרנות המנוהלות על ידי גופים אמריקאיים ידועים ומוכרים לכולנו כדוגמת: BLACKSTONE, ARES וכו'.

במאמר זה נעסוק בסוג מסוים של קרנות השקעה וגידור. לטעמנו בעת זו הסיגמנט של קרנות חוב פרטי מספק תשואה עם מרווח משמעותי ביחס לשוק החוב הסחיר, בשילוב עם רמת תנודתיות נמוכה יותר.

כמו כן, ברמת התשואות הנוכחיות, קרנות חוב בייחוד אלה הנקובות במטבע חוץ ומשקיעות בחוב מחוץ לישראל, עשויות להוות תחליף ראוי להשקעה ברכיב מנייתי בשוק הסחיר.

תעשיית קרנות ההשקעה מספקת כיום מגוון של קרנות חוב שאינן סחירות. קרנות אלה נבדלות בין השאר ברמת הסיכון, בסוג הבטוחות, במח"מ וכו'.

RSM Capital (Isr)

להלן מספר דוגמאות של קרנות חוב לא סחירות:

- קרנות העוסקות באשראי צדכני P2P - בד"כ ברמת פיזור גבוהה, חוב ללא ביטחונות ותהליך החיתום מבוסס בין היתר על דירוג האשראי של הלווה.
- קרנות העוסקות באשראי לחברות בתחום הטכנולוגיה, בד"כ חברות בתחילת דרכן אך בעלות תזרים הכנסות יציב.
- קרנות העוסקות בחוב למימון חלק או מלוא ההון העצמי של היזם (מזנין) - קרנות אלה פעילות בעיקר בתחום הנדל"ן ומממנות לרוב פרויקטים בהקמה (לדוגמא תמ"א 38), כאשר המימון ניתן לאחר בחינה מעמיקה של הפרויקט. החזר החוב לקרן הינו לאחר ההחזר לבעל החוב הבכיר, לרוב בנק או חברות ביטוח.
- קרנות חוב בכיר - רמת הסיכון הגלומה בקרנות אלה נמוכה יותר ככל שיחס הבטוחה לחוב (LTV) גבוה יותר, מח"מ החוב נמוך יותר ורמת הנזילות של הבטוחה גבוהה יותר.
- בקרנות חוב בכיר רמת הסיכון נמוכה יותר, היות ומנהל הקרן במקרה של כשל פירעון יכול לפעול למימוש הבטוחה ופירעון החוב. בעת משבר כלכלי ובהנחה שיחס הבטוחה לחוב מספק כרית בטחון סבירה, הנזק למשקיעים לרוב יהיה נמוך משמעותית מיתר סוגי קרנות החוב, ובחלק מהמקרים אף משוק אגרות החוב הסחירות.
- קרנות חוב בכיר למימון פעילות חברות (Direct Landing) - קרנות אלה מעניקות אשראי בכיר המגובה בכלל נכסי החברה ותזרים המזומנים השוטף של חברות אלה.

הסיכונים הגלומים בהשקעה בקרנות חוב שאינן סחירות:

- החיסרון המשמעותי בהשקעה בקרנות החוב הפרטיות הינו היעדר הנזילות והיעדר הסחירות.
- לכן הפעלת שיקול הדעת במועד הכניסה לקרן, עריכת בדיקה מעמיקה של מודל החיתום, בחינת הבטוחות, הרמה המקצועית והניסיון של השותף כללי אשר מנהל את הקרן הם בעל משקל רב בעת קבלת החלטת ההשקעה.
- קבלת החלטות ההשקעה מושכלות ושלוליות יותר, יקטינו את הסיכון ויכולה לסייע להתאים את ההשקעה לרמת הסיכון של המשקיע.
- להלן מספר פרמטרים שבדיקתם תסייע לנו בקבלת החלטת לכניסה לקרן השקעה לא סחירה ככלל ולקרנות חוב לא סחירות:
- השקעת הון משמעותית מטעם הגוף המנהל (GP) - כדי שלמנהלי הקרן יהיה אינטרס זהה לזה של המשקיעים, וכדי להבטיח שהם יפעלו לטובת מקסום הערך למשקיעים, חשוב לוודא שמנהלי הקרן מקצים הון משמעותי כהשקעה בקרן.
 - מודל התיגמול - האם מנהל הקרן דואג להבטחת תשואה למשקיעים, כלומר מספק להם תשואה מועדפת ראויה (Preferred) ורק לאחר מכן גובה את דמי ההצלחה עבורו.

- האם השותפים המוגבלים כוללים בין השאר גופים מוסדיים ובתי השקעות גדולים - גופים אלה לרוב מבצעים בדיקה מעמיקה (D.D.) טרם קבלת החלטת ההשקעה בקרן.
- רמת פיזור גבוהה - ככל שכמות ההלוואות גבוהה יותר והסיכון להלוואה בודדת מוגבל, רמת הסיכון תהיה נמוכה יותר.
- בחינת ביצועי קרנות חוב קודמות ודומות שהיו בניהולו של אותו שותף כללי.
- ועדת השקעות חיצונית - חשוב לבחון האם יש ועדת השקעות חיצונית וכן את הרכבה. ועדה כזו תפקידה לקבוע את האסטרטגיה של הקרן ואיזה סוגים של הלוואות ולוויים לאשר. כמו כן, ועדה כזאת תאשר לאחר בחינה הלוואות שהיקפן משמעותי ביחס לכלל נכסי הקרן.

סיכום:

- התמורות שחלו בהשקעות האלטרנטיביות ככלל ובקרנות ההשקעה בפרט בשנים האחרונות, בשילוב מגמת עליית הריבית בשנים האחרונות יוצרת הזדמנות שלא נראתה מזה שנים רבות.
- לטעמנו, השקעה בקרנות השקעה ככלל ובקרנות בחוב לא סחיר בפרט, מעניקה תשואה גבוהה ביחס לסיכון הטמון בהשקעה בהשוואה לרבים מאפיקי ההשקעה האחרים.
- להלן טבלה המציגה את סטיית התקן וכן את התשואה הפנימית בקרנות חוב בכיר, מנגד מוצגת סטיית התקן וממוצע התשואה השנתי של מדדי מניות נבחרים:

	DAX	Nasadq 100	S&P 500	קרן חוב נדל"ן מגובה	קרן חוב מגובה הלוואות ישירות לחברות IG	אג"ח בדרוג HY	אג"ח לא בדרוג HY
מח"מ				2	1.2	2.6	3.3
תשואה שנתי/ למדדי מניות ממוצעת על פני 10 שנים	9.9%	16.8%	10%	9%	11.0%	4.8%	6.3%
סטיית תקן	13.6%	17.6%	17.0%	1.1%	3.8%	4.0%	9.2%

חטיבת RSM Capital (Isr) במשרדנו מספקת ייעוץ בנושא ניהול העושר הפיננסי למשפחות ומתמחה, בין השאר, בביצוע בדיקות נאותות לקרנות השקעה ובפיקוח וניהול העושר הפיננסי המשפחתי.

נכתב על-ידי רו"ח עמית מוכתר - שותף מנהל ב RSM Israel ומנכ"ל משותף ב- RSM Capital (Isr)

תל אביב - משרד ראשי דרך מנחם בגין 52, מגדל סונול תל אביב, 6713701 טל: 03-7919111 פקס: 03-7919112	חיפה שדרות הפלי"ם 2, בניין אורן ת.ד. 1632, חיפה 3101501 טל: 04-8671926 פקס: 04-8668103	מודיעין עילית אבני נזר 46, מודיעין עילית טלפון: 074-7680370 פקס: 03-7919114
---	---	--